

ΔΟΛΙΩΤΙΚΑ

ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ ΑΠΟ ΤΟΝ ΕΚΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟ
ΣΥΛΛΟΓΟ ΔΟΛΟΥ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

ΕΤΟΣ 14ο ♦ ΑΡ. ΦΥΛΛΟΥ 54 ♦ ΑΠΡΙΛΙΟΣ-ΜΑΪΟΣ-ΙΟΥΝΙΟΣ 1997
ΤΑΧ. ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ: ΚΑΛΑΡΗ 52 ♦ 454 44 ΙΩΑΝΝΙΝΑ

ΣΥΝΕΝΩΣΗ: Μία ορατή πραγματικότητα

Η συνένωση των χωριών μας έπεται από πολλές αναβολές και παλλινωδίες φαίνεται πως μπαίνει στην τελική ευθεία. Χρειάστηκε να περάσουν πολλά χρόνια από τότε που εξαγγέλθηκε ότι κάτι πάει να γίνει στο θέμα αυτό όμως όλα περιορίστηκαν στην εθελούσια συνένωση, για λόγους όπως μας έλεγαν δημοκρατικής ευαισθησίας, στην πραγματικότητα όμως γιατί το πολιτικό κόστος προσμετρούσε και βάραινε την πλάστιγγα της λογικής με την οποία συνήθως αντιμετωπίζονται τα πράγματα από τους εκάστοτε κυβερνώντες. Αρκετό νερό κύλησε ακόμα στο αυλάκι του χρόνου η εθελοντική συνένωση έπεσε στο κενό ώσπου φθάσαμε στο σήμερα.

Πολλά ακούγονται και γράφονται αυτόν τον καιρό, μερικές φορές πολύ διαφορετικά, κάποιες κινήσεις νέων πολιτών βρίσκονται σε εξέλιξη, κάποιες προτάσεις και αντιπροτάσεις κατατίθενται και γενικώς κάποια κινητικότητα παρατηρείται τον τελευταίο καιρό.

Ετσι διαμορφώνονται δυο τάσεις

εκ διαμέτρου αντίθετες. Η πρώτη μας λέει να παραμεινουμε ως έχουμε στις κοινότητές μας με τον πρόεδρό μας, τον γραμματέα μας, με τα κοινοτικά συμβούλια —φαντάσματα— και τις πενιχρές και ανύπαρκτες πιστώσεις που και αυτές καταλήγουν σε αντιπαραγωγικά και άνευ σημασίας έργα. Έτσι υποστηρίζουν διατηρούμε την οντότητά μας και την αυτοτέλειά μας (μέσα από την ανύπαρκτη, σκιώδη και αναποτελεσματική αυτοδιοίκηση των χωριών μας). Με τη λογική αυτή βλέπουμε τα δένδρα του δάσους, δηλ. τα καχεκτικά και ψυχοραγούντα χωριά μας, αλλά αγνοούμε το δάσος, δηλ. την επαρχία μας, το Πωγώνι που φθίνει ανεπανόρθωτα αημέρη, στο έλεος της μοίρας της.

Ας αφήσουμε αυτή την άποψη κι ας περάσουμε στη δεύτερη δηλ. την ανάγκη συνένωσης με το καλύτερο δυνατό σχήμα και το πιο αποδοτικό. Αλλά και πάλι κινδυνεύουμε να περάσουμε σε κάποιους αβασάνιστους τοπικισμούς εάν δεν επικεντρώσουμε την προσοχή μας στην ουσία της

υπόθεσης. Και αυτή βρίσκεται στην απάντηση του ερωήματος. Γιατί άραγε γίνεται η συνένωση; Φυσικά για να αναβαθμιστεί συνολικά σαν Πωγώνι, να ανακοπεί η καθίζηση, να αξιοποιηθούν οι πλουτοπαραγωγικοί πόροι του, να τονωθεί πολιτισμικά μέσα από διαρκείς πολιτισμικές επαφές των χωριών, να αναζητήσει το ιστορικό του πρόσωπο, να τονώσει το πληθυσμιακό του στοιχείο και γενικώς να μπει σε τροχιά ανάπτυξης. Έτσι δημιουργούνται οι προϋποθέσεις για την καλύτερη εξυπηρέτηση των κατοίκων όλων των χωριών μέσω των υπηρεσιών που θα οργανώσει ο Δήμος, καθώς και την εκτέλεση έργων ουσιαστικών που θα επιδράσουν θετικά σε όλη την επαρχία.

Όμως αντί να επιστρατεύσουμε τις δυνάμεις μας στην κατεύθυνση αυτή, παρατηρούμε φαινόμενα ανησυχητικά, κατάλοιπα τοπικιστικών δοξασμών και προσωπικών συμφερόντων. Έτσι διάφορα χωριά αγωνίζονται να γίνουν διοικητικά κέντρα - Δήμοι - γιατί έτσι θα εξυπηρετηθούν κάποιοι που εποφθαλμιούν τις θέ-

σεις που θα δημιουργηθούν, καθώς και τις πιστώσεις που θα πάρουν οι νεοσύστατοι Δήμοι. Αυτό είναι και το μέγα και θανατηφόρο ολισθήμα, γιατί με αυτή την διοικητική πολυδιάσταση που κυοφορείται στο μυαλό μερικών το μόνο που θα προκύψει με μαθηματική βεβαιότητα, είναι ότι θα βυθισθούμε βαθύτερα στο τέλμα του παρελθόντος και στη μιζέρια της απομόνωσης.

Αλλά για να επιτύχει ο θεσμός, θα πρέπει να αφομοιωθεί από όλους τους τοπικούς παράγοντες, αλλά και η πολιτεία να κάνει όλους τους αναγκαίους χειρισμούς. Όμως δεν είναι η πρώτη φορά που θίγεται το θέμα. Και προ δεκαετίας τα Δολιωτικά είχαν προσεγγίσει το θέμα πολύπλευρα και επιτακτικά. Για τον Λόγον το αληθές παραθέτουμε όλα όσα γράφαμε τότε.

(φύλλο 17ο,
έτους 1988, Μάρτιος)

Η ποιοτική και ποσοτική υποβάθ-

► Συνέχεια στην 5η σελίδα

ΚΟΥΒΕΝΤΟΥΛΕΣ

Η ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ ΣΗΜΕΡΑ

ΤΟΥ ΔΗΜ. ΠΟΤΣΗ

Σήμερα η ελληνική οικογένεια περνάει τη μεγαλύτερη κρίση, γιατί και ολόκληρη η πολιτισμένη Ευρώπη έχει τα ίδια και χειρότερα χάλια από μας.

Μπορεί αυτό το πράγμα να οδηγεί κάποτε στην υγεία της κρίσης της οικογένειας, όπως π.χ. είναι μια αρρώστια που αναγκάζει τον άρρωστο να πάει στο γιατρό να κοιταχτεί για να γίνει στο τέλος καλά· ας το ευχόμαστε!

Τα σημερινά προβλήματα της οικογένειας είναι πάρα πολλά, εμείς θα σταθούμε στα πιο βασικά που είναι τα εξής:

Αποδυνάμωση των αξιών, υπέρμετρος εγωισμός, περιφρόνηση των γονέων και των διδασκάλων γενικώς, διάλυση του γάμου για ασήμαντη αφορμή, ελεύθερη συμβίωση που οδηγεί στην ...ελεύθερη διάλυση, εγκατάλειψη παιδιών, άρνηση τέκνων, με χιλιάδες εκτρώσεις, βιασύνη για απολαύσεις υλικών αγαθών, ανευθυνότητα και προπαντός μεγά-

λος ζαμανφουτισμός και αδιαφορία που αρχίζει απ' την ίδια την πολιτεία.

Όλα αυτά οδηγούν στη βία, στα ναρκωτικά, στις παντός είδους διαρρήξεις, στους φόνους και στον μηδενισμό μας. Η γυναίκα, από σύζυγο και μητέρα, που κρατούσε χρόνια τώρα αναμμένη τη λαμπάδα του σπιτιού, έγινε σήμερα σύμβολο του σεξ (βλέπεται στις διαφημίσεις) και η ζωή της γίνεται συνεχώς γι' αυτήν σκλαβιά και άγρια εκμετάλλευση. Η οικογένεια δεν είναι πλέον συνδεδεμένη με τους παππούδες, τις γιαγιάδες, με τις θείες και όλους τους υπόλοιπους συγγενείς αλλά μόνον (ο μπαμπάς, η μαμά, εγώ... και η Φιλίππιντζα). Οι γέροντες στα Γηροκομεία και τα μικρά παιδιά στους Παιδικούς Σταθμούς, και όλοι εμείς ελεύθεροι και ανεύθυνοι να κάνουμε ό,τι μας καπνίσει.

Η πατρίδα μας έχει οξύτατο δη-

► Συνέχεια στη 3η σελίδα

ΝΟΣΤΑΛΓΙΕΣ

Φέρνοντας στο νου μου το παρελθόν, θυμήθηκα τον καιρό που είμασταν στο χωριό μας έφηβοι, γεμάτοι ζωντάνια και κίνηση. Τα απογεύματα, όλοι οι «μεγάλοι» παρέα, μαζευόμασταν στο «Τσαίρι» και ξεκινούσαμε για έναν περιπάτο ως το «Τσουμπάρι». Περνούσαμε το τελευταίο σπίτι, του Παγούνη, και συνεχίζαμε με γέλια και αστεία στο δρόμο. Γύρω μας επικρατούσε απόλυτη ησυχία. Ηλιοβασίλεμα και οι ηλιαχτίδες διαστρωνόνταν σαν λόγχες. Αφού περνούσαμε το τελευταίο αλώνι, που ήταν στο δρόμο μας, αριστερά μας, άρχιζε η χαράδρα. Στο μονοπάτι που ακολουθούσαμε για να φτάσουμε εκεί που θέλαμε, έχασκε η χαράδρα. Τις ανοιξιάτικες μέρες, τα αγριολούλουδα ξεπρόβαλλαν και αναρίθμητες ανεμώνες και μοσχομάνους μέσα στα βάτα, (τα ία, όπως διαβάζαμε στα αναγνωστικά του σχολείου εκείνα τα χρόνια), έδιναν στη φύση γύρω μίαν αλλιώςτική όψη.

Δίπλα στο μονοπάτι, λίκνιζαν οι μίσχοι των κίτρινων λουλουδιών (είδος μαργαρίτας), με τα κίτρινα μπουμπουκία, που έδειχναν το σύντομο άνοιγμά τους, μοναδικά λουλούδια, που φύτευαν στους γκρεμούς. Αυτά και τα «μπαζόρια», που φύτευαν στις πλαγίες του Αγίου Χριστοφόρου, αποτελούσαν τα ωραιότερα, μοναδικά στο Πωγώνι αγριολούλουδα.

Στο βάθος της χαράδρας, εκεί που το μάτι φοβάται πολλές φορές να κοιτάξει, το μπουκρητό του «Ισβορά» με τη μεγάλη καζάνα, ακούγεται απειλητικά. Έκανε τον περιπατητή να νιώθει σαν συνεπαρμένος μέσα σε εκείνο το φατναχτερό τοπίο. Τα νερά του Ισβορά κάτω, κρυστάλλινα και λαγάρια. Στο υδραγωγείο πέντε κάνουλες σιδερένιες, η μια μεγαλύτερη από την άλλη, χρησίμευσαν να τρέχει το απαλό και γάργαρο νερό, μέρα-νύχτα, χειμώνα-καλοκαίρι, να γεμίζει

► Συνέχεια στην 2η σελίδα

ΓΝΩΡΙΖΕΤΕ ΟΤΙ:

του ΔΗΜ. ΠΟΤΣΗ

Πλούσιο τούτο το Γλωσσάριό μου και ευχαριστώ πολύ τον τυπογράφο φίλο μου Δ.Κ. που μου το πλούτισε. Απολαύστε τα επτά πρώτα, διότι τα υπόλοιπα είναι δικά μου.

● **Μπόσκος:** Χαλαρός, αφέλης (βρέθηκα μπόσκος και του έδωσα χρήματα και τώρα τραβιέμαι).

● **Αθανάτζ:** Στήριγμα, βοήθεια.

● **Αβατο:** Αδιάβατος ιερός τόπος που δεν μπορεί να μπει ο καθένας.

● **Βαρβάτος:** Εύρωστος, ρωμαλέος, ικανός και δραστήριος σεξουαλικά.

● **Βασιουζούκος:** άτακτος τούρκος στρατιώτης, απειθαρχος βάρβαρος.

● **Κελάρι:** δωμάτιο ή αποθήκη όπου φυλάγονται τα τρόφιμα του σπιτιού.

● **Κεχαγιός:** Διαχειριστής, επιμελητής, επίτροπος.

Και τώρα τα δικά μου:

● **Άγαρμπος:** Άκομπος, άνθρωπος χωρίς καμιά χάρη επάνω του.

● **Αγγούσα:** Δυσκολία στην αναπνοή, η ανωμαλία του στομάχου.

● **Τσατσάρα:** Η χτένα για τα μαλλιά μας.

● **Κλίκα:** Πολλοί άνθρωποι που αλληλοϋποστηρίζονται για

τα συμφέροντά τους.

● **Κομπιτζής:** Μέλος ανταρτικού σώματος.

● **Κοντρώλ:** Ο έλεγχος, το μέτρημα.

● **Κόρτε:** Ερωτοτροπία (κά-νω σε κάποιον κόρτε).

● **Κουρβανός:** Το θησαυροφυλάκειο, το ταμείο.

● **Κοθώνι:** άπειρος νεοσύλκτος στρατιώτης, ο ηλίθιος, ο βλάκας.

● **Λακίζω:** φεύγω, τρέχοντας χωρίς να με δούνε οι άλλοι.

● **Λιακωτό:** Βεράντα γύρω-γύρω με τζαμαρία που είναι εκτεθειμένη όλη μέρα στον ήλιο.

● **Λινάτσα:** Ύφασμα ειδικό για τα σακκιά.

● **Λούφα:** Σιωπή, από φόβο ή αμηχανία.

● **Λωβός:** Ο κακής ποιότητας άνθρωπος.

● **Πανταχούσα:** Έγγραφο επιτιμητικό. Εγκύκλιος του Πατριάρχη ή του Μητροπολίτη προς τους κατώτερους κληρικούς ή τους χριστιανούς γενικά. Όπως μας ήλθε προχθές σ' όλους μας (διαβάζοντας τις εφημερίδες) η απανταχούσα απ' την Μασωνική Ευρώπη για το περιβόητο Νούμερο 666!

Ελληνες Ορθόδοξοι ΓΡΗ-ΓΟΡΕΙΤΕ.

Γιά σας

ΝΟΣΤΑΛΓΙΕΣ

➤ Συνέχεια από την 1η σελίδα

βαρέλες και μπουκλιά των χωριανών, που κουβαλούσαν το νερό στο χωριό για πολλά χρόνια και το υπόλοιπο κατηφόριζε να φτάσει στο κυρίως ποτάμι τον «Κουβαρά», να γεμίσει τη «Σκοτεινή», με τα θεόρατα δένδρα γύρω της. Τα μακριά τους κλωνάρια, σχημάτιζαν ένα πυκνό και αδιαπέραστο τείχος των σκοτεινών παλατιών, που δεν τα επισκέπτεται ποτέ ο ήλιος και που μέσα σ' αυτά στέκονταν να ξεποστάσουν από το συνεχές φτερούγισμά τους αγριοπούλια και ψαροπούλια, ένα είδος από την οικογένεια των ερωδιών. Η εικόνα αυτή κάνει τον άνθρωπο να αισθάνεται την παντοδυναμία, την πανσοφία και την αγιότητα του Θεού, όπως χαρακτηριστικά την περιγράφει στον 103ο Ψαλμό ο Προφήτης Δαβίδ και να τον κάνει να ανημπειώνει το μεγαλείο Του και να ψάλλει σε όλη του τη ζωή μαζί με τον Ψαλμωδό, ύμνους προς δόξαν του Δημιουργού και της φύσεως. «Εκεί στρουθία εννοσεύσουσι και ερωδιό η κατοικία ηγείται αυτών». «Εκεί, στους κλάδους των δένδρων, στρουθία μικρά στήνουν τις φωλιές των μεταξύ δε αυτών του ερωδιού η φωλιά προσέχει, ψηλότερα χτισμένη (στιχ. 17 του 103 Ψαλμού).

Από τη «Σκοτεινή» τα νερά κυλούσαν. Στο δρόμο τους θα συναντούσαν το αυλάκι και τη φερωτή του Υδρόμυλου του Μήστη Μυλωνά (Δημ. Ζωΐδης). Αν και το όλο σκηνικό της χαράδρας με τις λιμνούλες-οβίρες και το ποτάμι, ήταν παγερό και έμοιαζε σαν αφιλόξενος αφέντης, η πηγή ήταν αγαπητή, απ' όπου το χωριό έπαιρνε το πόσιμο ωραίο νε-

ρό της και που πιο πέρα από την πηγή, οι γυναίκες έπιναν τα ρούχα, έχοντας για συντροφιά μέσα στην άγρια φύση, το βουητό του νερού που έπεφτε στην καίνα από έναν καταρράκτη, αλλά και τους ρυθμικούς ήχους από το γύπτημα της μύτης στον κορμό ενός δένδρου κάποιου δρυκολάπτη (Ξυλοφάγου), που προσπαθούσε να ανοίξει μια τρύπα, με την ελπίδα να βρει ένα έντομο για να αντιμετωπίσει την πείνα του.

Μ' αυτές τις εικόνες στο μυαλό μας, χωρίς άλλες που δίνουν σήμερα στους νέους τα «μαγκά κουτιά» (οι τηλεοράσεις), αφού δεν υπήρχαν τότε, συνεχίζουμε τον περίπατο και φτάσαμε στο «τσουμπάρι». Απέναντί μας η κυρίως χαράδρα και ο ανηφορικός καγκελωτός δρόμος προς την Πωγωνιανή. Του δρόμου αυτού σε μερικούς από μας, ήταν γνωστά και τα μικρά λιθάρια, αφού είχαμε σταν υποχρεωμένοι να τον περπατούμε δυο και τέσσερις φορές την ημέρα, πηγαίνοντας στο Γυμνάσιο. «Εκεί στρουθία εννοσεύσουσι και ερωδιό η κατοικία ηγείται αυτών». «Εκεί, στους κλάδους των δένδρων, στρουθία μικρά στήνουν τις φωλιές των μεταξύ δε αυτών του ερωδιού η φωλιά προσέχει, ψηλότερα χτισμένη (στιχ. 17 του 103 Ψαλμού).

Από τη «Σκοτεινή» τα νερά κυλούσαν. Στο δρόμο τους θα συναντούσαν το αυλάκι και τη φερωτή του Υδρόμυλου του Μήστη Μυλωνά (Δημ. Ζωΐδης).

Αν και το όλο σκηνικό της χαράδρας με τις λιμνούλες-οβίρες και το ποτάμι, ήταν παγερό και έμοιαζε σαν αφιλόξενος αφέντης, η πηγή ήταν αγαπητή, απ' όπου το χωριό έπαιρνε το πόσιμο ωραίο νε-

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΪΩΑΝΝΟΥ
Άγιος Δημήτριος - Αρτα

Μερικά χρόνια πριν...

Δολό 1934. Καθιστός από αριστερά: Βασίλειος Ζωΐδης, Κώστας Αυταυνός, Όρθιοι από αριστερά: Ελπίνη Ζωΐδου, Λευκοθέα Γιάννου, Αφροδίτη Ζωΐδου

Απ' το αγωνισμα της «Γαΐδουροδρομίας» που έγινε στο Δολό στις 18 Αυγούστου 1984. Πρώτος νικητής: ο Πότσης Κων/νος.

ΙΣΤΟΡΙΑ-ΛΑΟΓΡΑΦΙΑ

ΤΟΠΩΝΥΜΙΑ ΔΟΛΟΥ

του Σπύρου Παγούνη

(Συνέχεια από το προηγούμενο)

24. **Βρύση στο χωνί** φυσική πηγή στην ανατολική πλευρά της χαράδρας στην αρχή της περιοχής Παλός του ποταμού που χύνει τα νερά της σε είδος κατανοστήρα από ύψος 2-3 μέτρων στην Ούβια που φέρει το όνομα Χωνί και είναι νερογλυμμένος ο βράχος σε χω-νί από την πτώση του νερού.

25. **Βρωμονέρι.** Περιοχή στα νότια όρια Δολού προς Φαράγγι. Γκιοβίβει όχι μεγάλης εκτάσεως δεινρόφυτη και καλλιεργήσιμη. Το όνομά της πήρε από πηγή στην περιοχή Φαρεγγίου που το νερό της μυρίζει θανάτι.

26. **Γαλανού** (στον Γαλανού). Ανδρωνυμικό τοπωνύμιο, μικρή καλλιεργήσιμη έκταση βορείως του Λάγκου Μπουκουρη προς Ν. και άλλου Λάγκου από Β. που κατεβαίνει από το σημείο που αρχίζει ο δρόμος του Λάγκου προς βορρά ως το εκκένωμα της Σκοτεινής. Είναι αβαθείς σπηλιές στους βράχους με διαζώματα από τα πετρώματα στα σκαλοπάτια για την προσπέλασή τους από ανθρώπους και ζώα σε ώρες κακοκαιρίας στην περιοχή κάτω από την Ούβια (που δέχονταν την επίσκεψη πολλών νέων που τα ονόματά τους φαινόνται ακόμα και τώρα χαραγμένα με κοφτερές πέτρες ή ακόμα με κάρβουνο όταν αναβαν φωτιά). Είναι οι γκιοβίβες κάτω από την Ούβια και οι περαγκοβίβες κάτω από τα Σκέμια του Κουβαρά.

31. **Γκιοβίβες** (στις Γκιοβίβες, Γοβίβες). Γκιοβίβα η γοΐβα-κοΐλωμα γης ή βράχου. Κοιλώματα στις βραχώδεις κορυφές της ανατολικής πλευράς της χαράδρας. Είναι αβαθείς σπηλιές στους βράχους με διαζώματα από τα πετρώματα στα σκαλοπάτια για την προσπέλασή τους από ανθρώπους και ζώα σε ώρες κακοκαιρίας στην περιοχή κάτω από την Ούβια (που δέχονταν την επίσκεψη πολλών νέων που τα ονόματά τους φαινόνται ακόμα και τώρα χαραγμένα με κοφτερές πέτρες ή ακόμα με κάρβουνο όταν αναβαν φωτιά). Είναι οι γκιοβίβες κάτω από την Ούβια και οι περαγκοβίβες κάτω από τα Σκέμια του Κουβαρά.

32. **Γκιογκουρέτσου.** Ένας καύσιμος βράχος γης που σχηματίζεται από το Λάγκο Μπουκουρη βορείως και μια πτώση του εδάφους προς Ν. από την περιοχή των αλωνιών του Κάτω Μαχαλά, που έχει σχεδόν ως το ποτάμι. Αγνώστη η προέλευση του τοπωνυμίου. Στη θέση αυτή είναι και η Αλατισιά. Από τη θέση αυτή κατεβαίνει και ο 3ος δρόμος από το χωριό στο ποτάμι στο Δολό.

ΣΥΝΕΧΙΖΕΤΑΙ

ΘΥΜΑΜΑΙ ΚΑΙ ΓΡΑΦΩ

(2ο τεύελο)

Παρ' ότι ζω πολλά χρόνια στην Αμερική οικογενειακώς, νοσταλγώ και μου πονάει πολύ για την πατρίδα και ιδιαίτερα για το χωριό μου το Δολό και έρχομαι συχνά και εγώ και τα παιδιά μου για διακοπές. Χαλάμε χρήματα φτιάχνοντας το πατρικό μου και να δώσουμε και μια ζωή στον τόπο μας που τόσο πολύ αγαπάμε.

Δυστυχώς όμως την τελευταία φορά που το επισκέφθηκα, πάρα πολύ με στενοχώρησαν μερικοί χωριανοί μου και εξηγούμαι: Μπροστά στην πόρτα του σπιτιού μου είχαμε ένα κομμάτι περιφραγμένο εδώ και 50 χρόνια και έκλεινε η μακαρίτισσα, η μάνα μου τα γομάρια και σ' ένα άλλο μέρος τα σκουπίδια απ' τα ζώα. Όλως παραδόξως βγήκαν μερικοί κληρονόμοι για τον τόπο αυτό, (χωρίς χαρτιά βέβαια) να μου δημιουργήσουν μεγάλες φασαρίες και στενοχώριες, και εδώ που τα λέμε φτάσανε μέχρι την Διοίκηση Δελβινάκιου για να μου πάρουν τον τόπο αυτό.

Τους εύχομαι μ' όλη μου την καρδιά να το πάρουν και να το χαιρόνται. Εγώ έχω και τόπο και σπίτια και στο χωριό και στην Αμερική, δόξα τω Θεώ, αλλά η συμπεριφορά τους αυτή με πλήγωσε πολύ, διότι τώρα θυμήθηκαν ότι είναι δικό τους μετά από 50 χρόνια; Χαλάλι τους.

Και επειδή σας στενοχώρησα λίγο, τώρα θα σας κάνω να γελάσετε με μια αληθινή χιουμοριστική ιστορία, που την έζησα όταν ήμουν στο χωριό:

Στο καφενείο καφετζής ήταν ο μακαρίτης Χρήστο Τόμος, ο οποίος απ' το ένα μάτι δεν έβλεπε καθόλου (κατόπιν ατυχήματος) και καταλαβαίνεται, ότι η καθαριότητα στα ποτήρια και τα φλυτζάνια δεν ήταν η πρόθεσή του.

Ένας χωριανός, και αυτός μακαρίτης, που έζησε πολλά χρόνια

στην Αμερική, του έκανε παρατήρηση ότι τα ποτήρια είναι τελείως, άπλυτα. «Βρε Κίτσο σε παρακαλώ τι χάλια είναι τούτα, όλα βρώμικα τά-χεις».

— Ναι, μπρε, τόσο γλέπω τόσο κάνω, αν σου αρέσουν, αλλιώς πιες καφέ στο σπίτι σου. Ο χωριανός σηκώθηκε και έφυγε, αφού πρώτα τον πλήρωσε χωρίς να πει τον καφέ του. Το άλλο πρωί λέει ο Κίτσοις σ' ένα χωριανό του μόλις δεις τον

Του
ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΠΟΤΣΗ

τάδε να κατεβαίνει να μου πεις. Δεν πέρασε λίγη ώρα και νάσου κατεβαίνει ο χωριανός για το καφενείο. Ο Κίτσοις παίρνει μια χαντζάρα μεγάλη που έσφαζε τα ζώα και άρχισε με την λίμα να την τροχίζει.

— Καλημέρα Κίτσο λέει ο χωριανός μας και κάθισε στο μπάγκο.

— Καλημέρα του λέει ο Κίτσοις, με βαριά φωνή.

— Τι τρουχάς αυτού μωρέ Κί-τσο;

— Και ο Κίτσοις σηκώνοντας απ' την καρέκλα του και με φωνή βροντερή του λέγει:

— Τρουχάω τη χαντζάρα, για σένανε που δεν σου αρέσουν τα ποτήρια μου και τα φλυτζάνια!

Και προτού ακόμη τελειώσει την φράση του, ο χωριανός του ήδη είχε φύγει και πήγε και αμπαρώθηκε στο σπίτι του. Σε λίγο έρχεται και η γυναίκα του Κίτσοι, που τον βρίσκει να βρίζει συνέχεια στα τουρκικά «Κιοπέλ-Κιοπέκ κ.τ.λ.». Μόλις την βλέπει ο Κίτσοις αμέσως αλλάζει τροπαιο και αρχίζει να τραγουδάει!

Μόλις δε την καλημέρισε χαμογελαστός πλέον και στριβώντας το φαρδύ μωστακι του, την αγκάλιασε, τη φίλησε και της είπε: «Καλώς την την Φρειδερίκη μου» και ας την έλεγαν ΛΕΝΗ.

Η ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ ΣΗΜΕΡΑ

➤ Συνέχεια από την 1η σελίδα

μογραφικό πρόβλημα, διότι δεν γεννιούνται παιδιά, γεννάνε και μειώνεται αισθητά ο πληθυσμός και σε λίγο καιρό οι δάσκαλοι δεν θα έχουν δουλειά. Ήδη τα σχολεία κλείνουν ένα κατόπιν του άλλου. Κενό επίσης και στις ένοπλες δυνάμεις της πατρίδας μας που λιγοστεύουν οι νέοι. Τι πρέπει λοιπόν να γίνει;

Το ταχύτερο να στηριχτεί η οικογένεια, για να γίνει θεμέλιο υγιούς της κοινωνίας, να ξαναβρεί ο γάμος την ιερότητά του, να αναλάβει η Εκκλησία ενεργό ρόλο, να παρθούν δρα-στικά μέτρα στήριξης της οικογένειας —παροχές, συμπαραστάση, εργασία στα άγεργα άτομα, μόρφωση

κ.τ.λ. — και να δοθούν εντολές απ' το Κράτος σ' όλα τα μέσα μαζικής ενημέρωσης, έντυπα που η αμερικανική κυβέρνηση έχει για την οικογένεια, να γραφτούν άρθρα, συνεντεύξεις, ομιλίες. Να αναζητήσουν την παράδοση μας όχι σαν πτωχόπαιδα, αλλά σαν πείρα μέσω των αιώνων. Και όλα αυτά να γίνουν αντικείμενα μελέτης και συνεργασίας ανάμεσα στο Κράτος, το Σχολείο, την Εκκλησία, την Οικογένεια, να βγουν συμπεράσματα και να εφαρμοστούν προγράμματα και μέτρα δια Νόμων. Ας ευχόμαστε ότι όλα αυτά να γίνουν πραγματικότητα και το μεγάλο έλεος του Θεού ας μας βοηθήσει, όπως συμβαίνει πάντα στις κρίσιμες καταστάσεις της πατρίδας μας.

➤ Συνέχεια στην 4η σελίδα

• **Επί του πνευμάτιον**

Μας αιωνιότασε ο Νίκος Υφαντής με την έκδοση ενός ακόμη βιβλίου του με τον τίτλο: «Το αμτέλι στη λαϊκή παράδοση». Ο ακούραστος συλλέκτης και συγγραφέας του λαϊκού μας πολιτισμού μέσα σε πολύ μικρό χρόνο και έπειτα από πολύ κόπο και πολύ μόχθο (όπως και ο ίδιος στον πρόλογό του αναφέρει) κατόρθωσε να κυκλοφορήσει τρεις ογκώδεις τόμους «Το Δολό στο Παγώνι, 2 τόμοι» και «Το αμτέλι στη λαϊκή παράδοση» 1 τόμος, προ-

Σκέψεις - Σχόλια

ΑΠΟ ΤΟΝ ΑΔΟΛΟ-ΔΟΛΙΩΤΗ

φέρουν των νέων μας να σκύβουν με αγάπη και σεβασμό στη ζωή του λαού μας και σε ό,τι άλλο αναφέρεται στην ψυχή, το πνεύμα και τη στάση τους απέναντι στη ζωή, να σκάψουν με ζήλο τον λαϊκό πνευματικό αγρό και να αντλήσουν αποδείξεις για την ίδια τους την ταυτότητα, για τις ρίζες τους, που στεριώνονται βαθιά μέσα στην ιστορία και βοηθούν στην επιβίωση και την καρποφορία του Έθνους μας».

Αγαπητέ Νίκο, Μας αιχμαλώτισες το νου και την καρδιά για μια ακόμη φορά. Δικαιούσαι να υπερηφανεύεσαι ότι πρόσφερες κάτι πολύ ωραίο και αληθινό.

Θερμά συγχαρητήρια και σ' ευχαριστούμε πολύ. Νάσαι καλά, για να συνεχίζεις να μας γράφεις.

• **Καλώς Ελλάδα**

Οι κακές καιρικές συνθήκες που επικρατούσαν την άνοιξη σε συνδυασμό με την κακή κατάσταση στη γείτονα Αλβανία, ήταν οι σπουδαιότεροι λόγοι που ανάγκασαν τους τακτικούς παραθεριστές μας να καθυστερήσουν την εγκατάστασή τους.

Η μόνη που ήταν παρούσα στο ετήσιο ραντεβού ήταν η Παρασκευή Στράτου. Ήρθε από τους πρώτους ξεπερνώντας και τον Παντελή Πασιπά με την Ελευθερία που ακολουθούσε.

Επίσης ήρθε η οικογένεια του Χριστόφορου Μούστου, Χριστόφορο Μαργαρίτη, Λευτέρη Μούστου, Κώστα Λιοντόπουλου, Χριστόφορου Γιάνναρου και η Ευτυχία Καλαγκιά.

Παρατηρείται έτσι δειλά-δειλά κάποια κίνηση που ενισχύεται τα Σαββατοκύριακα από την οικογένεια του Γιάννη Φωτόπουλου με τα εγγόνια τους (αν και αυτούς πρέπει να τους εντάξουμε, μάλλον στους μόνιμους κατοίκους γιατί τον περισσότερο καιρό βρίσκονται στο χωριό) την οικογένεια του Άκη Φωτόπουλου, Γιώργου Νάστου, Ηρακλή Βραβορίτη, την Ντίνα Κουτσουμπίνα και τον Γιώργο Κουσταρά.

Ας ευχηθούμε μια και το καλοκαίρι μπήκε για καλά ν' ανοίξουν κι άλλα σπίτια...

• **Ποιοί εντάσσονται στο LEADER II**

Από τον πίνακα ένταξης δικαιούχων προγράμματος LEADER II του Νομού Ιωαννίνων διαβάσαμε ότι μεταξύ των άλλων κοινοτήτων έχει ενταχθεί, σαν τόπος επένδυσης, το χωριό μας με φορέα κάποιον κ. Μάγκο Σωτήριο με σκοπό την ίδρυση εργαστηρίου παραδοσιακής

υφαντικής και με εγγεγραμμένη διατάξη 5.000.000 δρχ.

Δε γνωρίζουμε τον ενδιαφερόμενο και τους λόγους που τον ανάγκασαν να επιλέξει σαν τόπο επένδυσης το χωριό μας, θα περιμένουμε όμως με ενδιαφέρον τις εξελίξεις.

Από τα χωριά της περιοχής μας έχει ακόμη ενταχθεί η Πωγωνιανή για αναστήλωση κτιρίου. Μετατροπή σε ξενώνα με το ποσό των 78.000.000 δρχ. με φορέα την Εταιρία «ΜΠΟ-ΖΟΡΗ» Ο.Ε. και για πειραματικό εργαστήριο κεραμικής - αγγειοπλαστικής ποσού 5.000.000 από την κ. Κωστούλα Μ.

Επίσης στο Συμβούλιο Περιοχής μας δόθηκαν 20.000.000 δρχ. για αξιοποίηση-προβολή του Παγώνιου. Ευχόμαστε στην σωστή αξιοποίηση για όφελος τόσο των επενδυτών όσο και της επαρχίας μας γενικότερα.

Το μεσοχώρι του χωριού μας καλλωπίζεται. Ο Πρόεδρος του χω-

ριού μας διέθεσε ένα κονδύλιο που είχε γι' αυτό το σκοπό και πλάσσει στρώσε το κομμάτι που βρίσκεται κάτω (δυτικά) από την εκκλησία.

Ομόρφυνε κι αυτό το κομμάτι που πράγματι αποτελούσε παραφροσύνη δίπλα στο προαύλιο της εκκλησίας.

Αξιάται η προσπάθεια του Προέδρου μας. Ας τον μιμηθούν κι άλλοι.

Με την ευκαιρία ας υπενθυμίσουμε στο Κοινοτικό Συμβούλιο το χρόνο προβλήμα των σκουπιδιών που αυτή την εποχή γίνεται πιο έντονο. Ας βρεθεί επιτέλους ένας τρόπος συγκέντρωσης και αποκομιδής σε μόνιμο χώρο. Όλοι οι κάτοικοι πιστεύω συμφωνούν σε αυτό και οι φο-

• **Συμχαρητήρια**

Στον εγγονό μας Χρόνη Μαργιώλη που πήρε το πτυχίο του Πολιτικού Μηχανικού, συγχαίρουμε θερμά και του ευχόμαστε καλή σταδιοδρομία.

Ο παππούς και η γιαγιά Λευτέρης και Κράτω Μούστου

ΑΝΤΑΠΟΚΡΙΣΙΣ ΕΚ ΔΕΛΒΙΝΟΥ

• **Συνέχεια από την 2η σελίδα**

αναφοράν προς την διοίκηση Ιωαννίνων δια της οποίας διεκτραχόδουν την αξιοσύνη της συγκοινωνίας και παρεκάλουν όπως τουλάχιστον επί του παρόντος κατασκευασθεί οδός από Βοστίνης έως εις το Χάνι Δελβινάσιον.

Η Γενική Διοίκησης έλαβεν υπ' όψιν την αίτησιν ταύτην και εξέθηκεν εις μεθοδίσαν την κατασκευήν του τμήματος τούτου, η οποία κατασκευή επ' ονόματι του κ. Μανθάνη Βασιλειάδη αντί έξι χιλιάδων λιρών. Βραδύτερον δε θα γίνει σκέψις περί κατασκευής οδού ενούσης την Βοστίνα με το Λεοκοφίσιον, ήτοι μέχρι της θέσεως Δέμα μεταξύ των χωρίων Τσαρσιανών και Σινιάς.

Προ δύο ετών κατηγορήθη δια διαφθοράς ξεχωριστά και ερηνικισθήν εν Βοστίνη ο εκ του Βλαχοχωρίου Μεντζιτί της Επαρχίας Παγώνιου καταγεγραμμένος βλάχος Φώτος. Εκ των φυλακών δε Βοστίνης διατάχθη η μεταφορά αυτού εις Αργυροκάστρον. Εν συνουσία στρατιωτών απεστελλέτο εις Αργυροκάστρον. Καί οδόν ο Φώτος παρεκάλει τους στρατιώτας να ευσιταχνοσύν αυτόν και λήσσωσιν ολίγον τα δεσμά. Μόλις ηθάρνη τας χείρας του ολίγον ελευθέως επήλθεν εις φυγήν. Οι στρατιώται κατεδίωξαν αυτόν και επιροβόλησαν κατ' αυτού ανεπιτυχώς. Δύο παρήλθον ακριβώς έκτοτε ήτις ότε προ ολίγων ημερών ο Φώτος εμφανίσθη πάλιν εις Παγώνιον, όπου έκλειπεν εκ του χωριού Δολό και άλλα έως φορητά, τα οποία έφερεν εις την επαρχίαν Δρυϊνούπολεως...

Φύλλο 30/9-4-1893

ΤΑ ΤΣΙΦΛΙΚΙΑ ΤΟΥ ΑΛΗ ΠΑΣΑ ΚΑΙ ΤΩΝ ΥΙΩΝ ΤΟΥ

Ο τύραννος της Ηπείρου Αλή Πασάς χρησιμοποιώντας κάθε μέσον, έκαμε τσιφλίκια του τα περισσότερα χωριά του Παγώνιου. Είναι γνωστό ότι το Δελβινάσιον αντιστάθηκε σθεναρά, αλλά τελικά υπέκυψε. Έτσι στον κατάλογο που έφτιαξε ο Φιλτάς αναφέρει για το Παγώνιον στο παραπάνω φύλλο της «Φωνής της Ηπείρου»... 4) Παλαιοπαγωνιανή (Απλ. επαρχία που είχε προτείνουσα την Παλαιά Παγωνιανή στη Διυπαλίτσα-Μολυβδοσκέπαστη), Τσαρσιανά, Σινιά, Φρασιανή, Κακουσιούς (= Καζιούς), Ρωμιάτες, Λαχανόκαστρο, Μέρβεδα (= Παλαιόπαγος), Σταυροκιάδι, Σοτιά (= Σωπική), Δρυιάδες, Σκουριάδες, Πολύτσιανη, Βήρονη, Δελβινάκι, Τσιάτισσα, Φλωμός (= Χλωμός), Ρονιμιά, Ζαχαρίνα, Κρυονέρι, Σέλλια (= Σέλιον), Βοστίνα, Γαϊδαροχώρι (= Αργυροχώρι) Τεριάχι, Γάρβο (= Βάτισσα (= Χαρανή), Βομπλό (= Σταυροδρόμι), Σηροβάλτος, Οπίζανι (Μπιζανίου), Κουρεμάδι, Λάβδανη, Στρατινίστα, Μέγκουλη (= Περιστέρη) Καστανιά (= Καστανιανή) Δολό, Γκουβέρι (= Φαραγγί).

Παρουσίασε μερικές εικόνες από τη ζωή των παππούδων μας πριν από 104 χρόνια, όταν ακόμη «όλα τα 'σκιαζε η φοβέρα και τα πλάκωνε η σκληρότητα». Κι όμως, με όλη αυτή τη φοβέρα, διατήρησαν αλώβητα τα ελληνοχριστιανικά ιδανικά. Και σήμερα μετά από 84 χρόνια ελευθερίας (από 21 Φεβρ. 1913) κινδυνεύουμε να τα χάσουμε!... Και μέχρι ενός σημείου τα χάσαμε κιόλας...

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΔΕΜΟΣ

ΤΟ ΚΑΛΩΣΟΡΙΣΜΑ

Του ΜΙΧΑΗΛ ΚΟΥΒΑΚΗ

αντί να βάλουν ένα λιθαράκι στο οικοδόμημα, γαρμίζουν τοίχους και μαζί τους τα όνειρα. Είναι αυτό γνώρισμα της φυλής μας ή είναι κάτι που παρατηρείται σε όλους τους λαούς με το ίδιο πολιτισμικό επίπεδο; Γιατί το τελευταίο και η συνεχή προαγωγή του στηρίζει κάθε επιμέλεια, όπως ανθρώπινης εκδήλωσης και ομορφάνης τον ψυχικό κόσμο και κάνει τις προτάσεις να συντελούν στο ανέκδοτο, με ενός σκαλοπατιού και γιατί όχι τον πρώτο στο ποίημα του Καβάφη στο παράπονο του ποιητή και απάντησή του Θεόκριτου απ' τους πιο σημαντικούς βουκολικούς ποιητές της Αρχαιότητας.

Στο ίδιο χωριό δεν ήταν μόνο αυτά και δεν σήμαινε ότι δεν βρήκαν πεδίο δράσης σ' ένα οικοδομητικό διάλογο. Είχαν το πολιτισμικό τους σύλλογο και η επιμέλεια τους «ΤΑ ΔΟΛΙΩΤΙΚΑ» είχε κλείσει ή διάνυε τη δεκαετια μαζί με αξιοζήλευτα έργα στον τόπο τους. Ένα απ' αυτά και όχι το μοναδικό με δικιά τους χρηματοδότηση από συνδρομές και βάσιμα όλων όσων βρίσκονταν εκτός και κύρια στην Αθήνα, τα Γιάννινα και Αμερική και το υπέστημα των μόνιμων κατοίκων φέραν νερό απ' την πηγή στο βάθος της χαράδας κλονάτας το επαρκές και περιορίζοντας τα όρια παράπονα σε καιρούς λειψυδρίας.

Συμπλήρωσαν έτσι τη μικρή ποσότητα που είχαν φέρει απ' το απέναντι και το ψηλότερο βουνό της περιοχής τη Νεμέρτικα λινόνας ένα ζήτημα που εμφανιζόταν το καλοκαίρι οξύ. Το πανηγύρι τους το κάναν τον Αγίου Χριστοφόρου στις ενιά του Μάη ανήμερα και αφού ξενιτκούσαν στην κροφυή του Κοιτοκάρανον, ακαριασίως στη δυτική πλευρά του ν' αγναντεύει αντίκρυ τη Μπιοίνα. Ένα απ' τα ωραιότερα δάση ημεροδέντρων με ποικιλίες μπλαντίνας, τσέρο και κρηπιδίνια, χώρα τα είδη άλλων, όπως οι κουτσουπιές, οι κερνιές, οι αγριοκουμπιούλες, οι ένομιηλιές, γράφοι, φράξοι, γκλονιές, βουφουλιές, πολλά είδη αρκαδιών με ξεχωριστά άνθη και ευνοίες, προκλιώντας τα μελίσσια για το νέκταρ τους και στα ποδαρικά του γκαμπίθια και αγριελιές. Την περίοδο των ελληνοϊταλικών πολέμων οι ράγες της και οι κοιλότητες είχαν γεμίσει από κοκκάρια παλληκαριών του ιταλικού στρατού και οι ντόπιοι ξεχάθηκαν να ληλατήσουν τα όπλα υπαρχόντά τους και ήταν η όλη εικόνα να σε παίρνει η νύκτα. Το χεμάκι γυριόταν τους Τρεις Ιεράρχες και διατηρούσαν απύσπαστα γραμμάτων κι ίσως μ' αυτή πολλά παιδιά σπουδάζαν. Χαρακτηριστική ήταν η καθαριότητα των Δολιωτιστών στις παραδοσιακές τους λευκές φορεσιές που τις μολογούσαν οι παλιότερες και καμάραναν οι νεώτερες και συνέχισαν να προσέχουν το ντύσιμό τους κι όλα τα σκάκια μέχρι το τελευταίο αστράφταν και το είχαν καύσην το νοικοκυριό τους.

Ο ίδιος σύλλογος τους πέτυχε να δημοσιεύσει το λαογραφικό βιβλίο του δασκάλου Τέλη

Ζωΐδη σε δυο τόμους και φροντισμένο απ' το γαμπρό του Νίκο Υφαντή με πλούσιο υλικό για το χωριό τους, να νοικοκυφούν τις εκκλησιές τους, τα ξεκλήσια και τα εικονίσματα και οι ξεντεμένοι χωριανοί ξεκίνησαν να συντηρούν τα σπίτια τους ή να τα χτίσουν απ' την αρχή, αφού με το χρόνο και την εγκατάλειψη μερικά απ' αυτά συνρολιόστησαν.

Οι κρίσεις όμως κατόικαν ή άλλων αποβαρύναν τέτοιες πρωτοβουλίες, ώστε με τα λόγια τους χωρίς κόκαλα, ικανά να τσακίζουν και να μητθούν όσο μπορούσαν βαθύτερα την απογοήτευση: «τι θέλουν και μπαίνουν σε τόσα έξοδα, όταν σε λίγο καιρό εδώ θα ζούμε τρεις κι ο κόσμος και θα τα συντροφεύουν κουκουφάγιες και νυχτερίδες». Ακόμη με την παθητική τους στάση εμπόδιζαν και πρωτοπορίες να προχωρήσουν τις προτάσεις τους σε εφαρμογές, κάτι που στους πιο πολλούς οικισμούς της

ΣΥΝΕΝΩΣΗ: Μία ορατή πραγματικότητα

• **Συνέχεια από την 1η σελίδα**

μηση των χωριών φαντασμάτων των προβληματικών περιοχών, όπως εκείνα του Παγώνιου, είναι πια πασιφανής και πανθομολογούμενη. Η υποβάθμιση αυτή αναφέρεται κυρίως στο ανδρικό δυναμικό που έχει μεταβληθεί σε παθητικό δέκτη μηνυμάτων και προσταγών που αδυνατεί να τα καταλάβει και πολύ περισσότερο να τα υλοποιήσει. Εξ' άλλου η έλλειψη επαρκούς πληροφόρησης και η βθεσία ριζωμένη παραδοσιακή αντίληψη επιτείνουν την σύγχυση και αυξάνουν το κοινωνικό κόστος που θα πληρώσουν με το πολυσυζητημένο ευρωπαϊκό έτος του 1992.

Αχτίδα ελπίδας στα αποδιοργανωμένα —σε όλο το φάσμα των οικονομικών και κοινωνικών δραστηριοτήτων— χωριά μας είναι το νέο μοντέλο διοίκησης της ελληνικής κοινωνίας που στηρίζεται στο τρίπτυχο αποκέντρωση, περιφερειακή ανάπτυξη, λαϊκή συμμετοχή και πραγματοποιείται μέσα από ζωντανά, βιώσιμα και λειτουργικά όργανα Τοπικής Αυτοδιοίκησης. Η Τοπική Αυτοδιοίκηση σε αυτή την εθνικά αναγκαία πορεία, καλείται να παίξει τον αναγκαίο ρόλο της όχι μόνο σαν πολιτικός και διοικητικός θεσμός, αλλά και σαν αναπτυξιακός θεσμός, τόσο σαν φορέας αυτοσχέδιασμού όσο και σαν φορέας υλοποίησης αναπτυξιακών προγραμμάτων σε τοπικό επίπεδο. Όλα αυτά θα γίνουν στα πλαίσια κάποιας συνολικής στρατηγικής που τόσο στερηθήκαμε ως τώρα.

Η προσπάθεια όμως να αναβαθμισθούν οι δήμοι και κοινότητες με στόχο να αναπτυχθούν οι παραγωγικές δυνάμεις, δεν μπορεί να περιπατήσει εάν δεν προχωρήσουν στη συνένωση των μικρών και μεσαίων σε μέγεθος δήμων και κοινοτήτων. Έτσι οι αδύνατοι και καχεκτικές κοινότητες θα αντικατασταθούν από λιγότερες και ισχυρότερους δήμους. Το μικρό σχήμα των οργανισμών ήταν η βασική αιτία δημιουργίας προβλημάτων, όπως η έλλειψη κάθε τεχνικής υποδομής, κάθε δυνατότητας παροχής υπηρεσιών, κάθε προοπτικής για πολιτιστική ανάπτυξη.

Σήμερα υπάρχει αντικειμενικό πρόβλημα όταν σε μια χώρα με περίπου 9 εκ. μετράμε πάνω από 6.000 κοινότητες από τις οποίες οι 2.700 έχουν λιγότερο από 500 κατοίκους. Αυτός ο πολυκεραματισμός των ορ-

Ελλάδας αυτή η συνάντησή είναι κανόνας. Και το χειρότερο δημιουργούσαν εμπόδια και σ' όποιον ήταν αποφασισμένος να προχωρήσει γιατί θεωρούσε ότι έτσι θα οφείληται τον εαυτό του και το κοινωνικό σύνολο και ίσως με καλή οργάνωση αναδεικνύονταν στο τέλος ευεργέτης.

Το πείσμα όμως των Δολιωτών με τη συμπαράσταση και τη βοήθεια της Νεολαίας συνέχιζε να λαμπρύνει το έργο τους και να επιβεβαιώνει πως όταν υπάρχουν άνθρωποι με θέληση και όραμα τα πάντα μπορούν να γίνουν. Και τούτο το στοίχημα αυτή με την εργασία και την υπομονή της το κέρδιζε. Για την ολοκλήρωση ήταν απαραίτητο μια άλλη πολιτισμική συνειδηση κι αυτή βίωναν στην αποφασιστικότητα και κρατώντας την ζωντανή θα άνθιζε και θα μοσχοβολούσε τις ελπίδες της.

ΓΕΝΑΡΗΣ 1997

(Απόσπασμα απ' τη δωδέκατη συλλογή εφτά αφηγημάτων προς έκδοση τον τρέχοντα μήνα Ιούλιο με τίτλο: «ΠΡΙΤΣ' ΜΟΡΦΟ» στη σειρά δεύτερο).

γάνων τοπικής αυτοδιοίκησης συνετέλεσε καθοριστικά στην υπολειπομένη του θεσμού και φυσικά του αφήρεσε κάθε δυνατότητα να συμμετέχει σε αναπτυξιακή πορεία. Έτσι η συντριπτική πλειοψηφία των κοινοτήτων χωρίς κοινωνική πολιτιστική και διοικητική υποδομή περιορίστηκε σε ελάχιστες δραστηριότητες ολωδοσίου ξένες από τις διαδικασίες της ανάπτυξης. Γιατί τους έλειπε και λείπει η στελέχωση με τεχνικό, διοικητικό και επιστημονικό δυναμικό. Αλλά και αν αυτή υπήρχε η διασφαλιζόταν πάλι το μικρό χωρονομικό και πληθυσμιακό μέγεθος δεν θα μπορούσε να εξασφαλιστεί την κατασκευή, συντήρηση και λειτουργία των αναγκαίων κοινωνικών εξοπλισμών (π.χ. ενός νηπιαγωγείου, ενός Δημ. σχολείου, μιας μονάδας περιβαλφής κλπ.).

Αλλά και τη διεθνή εμπειρία πρέπει να συμβουλευτούμε και αυτή λέει ότι στην «Ευρώπη της Ανάπτυξης» η Τοπική Αυτοδιοίκηση ανασυγκροτήθηκε και ακολούθησε με σχετική γοργούς ρυθμούς τις ανάγκες που απεργάσθηκε ο χρόνος. Έτσι στη Σουηδία οι 2.500 κοινότητες μειώθηκαν σε 277, στη Δανία οι 1.387 σε 275 στην Αγγλία οι 1.210 σε 377.

Είναι λοιπόν αναγκαία από κάθε άποψη η δημιουργία νέων ανθρωπογεωγραφικών ενότητων. Όμως η πολύ θετική αντίληψη για την οργάνωση της κοινωνίας που εισάγει ο πρωτοποριακός νόμος 1266/86 τείνει να εξανεμισθεί σε ένα καχεκτικό και ανταποδοτικό σχήμα όταν η κυβέρνηση αποκλείει την «Αναγκαστική Συνένωση» και επιλέγει την «Εθελοντική» για λόγους δημοκρατικής ευαισθησίας που στην πραγματικότητα είναι μία κοντόφθαλμη πολιτική υπαλήθειας. Αλλά έστω και στην χειρότερη αυτή περίπτωση ποιος άλλος από την εκκλησία του Δήμου σε πλήρη συνθεση μπορεί να αποφανθεί γι' αυτό; Αν και η συντριπτική πλειοψηφία είναι αλληλέγγυα με τη νέα αυτή αντίληψη, ο βαθμός υλοποίησης αυτής της νέας πορείας εξαρτάται από το πόσο μπορούμε να αντιπαρατετούμε με τον κακώς νοσημένο τοπικισμό, τις στενόκαρδες φιλοδοξίες ορισμένων και τα ψευδοδileμματα για τα ποια θα είναι η έδρα ή η ονομασία του νέου δήμου.

Πάνω λοιπόν σ' αυτό το μοτίβο αντίληψης πρέπει όλοι να αναλάβουμε γενική σταυροφορία.

Με πρωτοβουλία Ομάδας Νέων Άνω Πωγωνίου

Συγκέντρωση για τις Συνενώσεις

Ο Αντιπρόεδρος της ΤΕΔΚ κ. Π. Μπουκουβάλας ανέλυσε το σχέδιο «Καποδιστριας»

«Αναδημοσίευση από τον «Πρωινό Λόγο», 1η Μαΐου 1997

«Αν δεν γίνουν τώρα ενέργειες κι αν δεν δοθούν λύσεις, δεν έχουμε προοπτική παραμονής και επιβιώσης». Αυτό ήταν το μήνυμα της συγκέντρωσης που οργάνωσε την Τρίτη το βράδυ στην ακριτική Πωγωνιά η Ομάδα Πρωτοβουλίας Νέων του Άνω Πωγωνίου, σε αίθουσα των Σχολών Λάτση, όπου συζητήθηκαν τα θέματα της συνένωσης των Κοινοτήτων και της δημιουργίας Δήμου στο Άνω Πωγόνι.

Στην συγκέντρωση έλαβαν μέρος και κάτοικοι από τα γύρω 10 χωριά που μπορούν να αποτελέσουν τον προτεινόμενο Δήμο.

Για την ενημέρωση των συγκεντρωθέντων παραβρέθηκε ο αντιπρόεδρος της ΤΕΔΚ κ. Πελοπίδας Μπουκουβάλας.

Χαιρετισμό απηύθυνε εκ μέρους της Ομάδας πρωτοβουλίας ο κ. Παν. Κούρος, ο οποίος εξέθεσε τους σκοπούς της κίνησης των νέων, τις αγωνίες τους, την πίστη του στην επιτυχία της πρωτοβουλίας και την απόφασή τους να αγωνιστούν στον τόπο τους, για τον

τόπο τους και την ανάπτυξη του.

Αμέσως μετά ο κ. Πελ. Μπουκουβάλας ανέλυσε το σχέδιο «ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΣ» καθώς και τις τροποποιήσεις που έχουν επέλθει από της κυκλοφορίας του μέχρι τώρα.

Η ενημέρωση ήταν λεπτομερής, κατανοητή και ο κ. Μπουκουβάλας απάντησε σε όποιες ερωτήσεις κατατέθηκαν και δόθηκαν επαρκείς διευκρινήσεις. Ο διάλογος αυτός υπήρξε κατατοπιστικός και καταγράφηκαν εκείνα τα ερωτήματα και οι προτάσεις που πρέπει να τεθούν για να μελετηθούν κατά την οριστική διαμόρφωση του σχεδίου «ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΣ». Στην συνέχεια μιλήσαν οι πρόεδροι των κοινοτήτων Ορεινού-Ξηροβάλτου, Πωγωνιανής, Δολού, Παλαιοπύργου, Ποντικατών και εκπρόσωποι των κοινοτήτων Σταυροσκιαδίου και Μερόπης.

Τοποθέτηση έγινε από τον πρώην πρόεδρο της Κοινότητας Πωγωνιανής κ. Παντ. Τόμο, ο οποίος αναφέρθηκε σε μια προσπάθεια κοινής δράσης που έγινε το 1979 για την ανάπτυξη της περιοχής των ίδιων χωριών, η οποία απέτυχε από έλλειψη συνεργασίας και τόνισε ότι τώρα δίνεται μια τελευταία ευκαιρία για συνεργασία άμεσα στον νέο φορέα που δημιουργείται, τον νέο Δήμο, και αυτό πρέπει να εκτιμηθεί.

Τοποθέτηση έκανε και ο εκδότης της τοπικής εφημερίδας «Φωνή του Πωγωνίου» κ. Κων. Κωστούλας προσεγγίζοντας το πρόβλημα από την αναπτυξιακή του πλευρά.

Παρουσίασε χάρτη της περιοχής των 10 χωριών του Άνω Πωγωνίου με την αποτύπωση των στοιχείων της δράσεως του LEADER I, των προτάσεων που κατατέθηκαν στο LEADER II, των αξιοθεάτων και άλλων σημείων αναφοράς τουριστικής ανάπτυξης, των μνημείων και του περιβαλλοντικού πλούτου που διαθέτει και τόνισε την ανάγκη συνεργασίας, όλων των χωριών για να

προωθηθεί μια ανάπτυξη. Κατέληξε πως από αυτή την προσέγγιση για συνεργασία βγαίνει η ανάγκη δημιουργίας του φορέα Δήμος Άνω Πωγωνίου ή Παλαιοπωγωνίου. Τέθηκαν ακόμη θέματα όπως:

— Η καθιέρωση μέσα στο σχέδιο ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΣ ειδικών μέτρων για τους επιμεθόριους Δήμους.

— Η εγκατάλειψη της άποψης ότι «δραστήριοι» Δήμοι θα απολαμβάνουν περισσότερα και η υιοθέτηση της απλής πως οι προβληματικές περιοχές και οι μειονεκτικοί Δήμοι πρέπει να αντιμετωπίζονται με ιδιαίτερη προσοχή για την ανάπτυξη και πρόοδο.

— Για τις μειονεκτικές περιοχές να δημιουργηθούν αναπτυξιακές εταιρείες με την ενίσχυση και καθοδήγηση της πολιτείας για την αξιοποίηση των νέων δυνάμεων προς διαχείριση των κοινοτικών κονδυλίων.

— Το σώμα Συνοριακών Φρουρών να επανδρωθεί με άτομα από τις επιμεθόριες περιοχές και να τους επιτραπεί να διατηρούν ατομικές επιχειρήσεις που θα δημιουργήσουν με ειδικά οικονομικά κίνητρα (δάνεια, επιδοτήσεις κλπ.).

Η συγκέντρωση ήταν μια ευκαιρία να ακουστούν η αγωνία και οι ανησυχίες των λίγων νέων ανθρώπων που έμειναν στα ακριτικά χωριά του Άνω Πωγωνίου, οι οποίοι μετά την δημιουργία του Δήμου Άνω Πωγωνίου έχουν «παυσιχρήσει» το πασχάλιατικο αυγό στον «ατέλειό» τους το αίτημα για το άμεσο άνοιγμα του Τελωνείου Δρυμάδων και την κατασκευή του δρόμου, προς τα χωριά του εκτός συνόρων Πωγωνίου.

Ζητούν όμοια και άμεση λύση όπως εκείνης της Σαγιάδας-Μαυροματιού που έδωσε προνομιακά ο υπουργός Δημόσιας Διοίκησης κ. Αλ. Παπαδόπουλος για την περιοχή και προσεγγίζονται για έντονες και αποφασιστικές ενέργειες.

Δολιώτες που φεύγουν

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΛΑΤΣΟΥΝΑΣ

Τον περασμένο Μάρτιο έφυγε για πάντα από κοντά μας ένας παιδικός μας φίλος, συγγενής και συγχωριανός, ο Παναγιώτης Λατσούνας.

Μας εγκατέλειψε πρόωγα ο Παναγιώτης στα 63 του χρόνια, μετά από αλόγιστη αρρώστια.

Πέθανε, δυστυχώς, μακριά από το

Ο μακαρίτης Κωστας Λατσούνας, πατέρας του Παναγιώτη Λατσούνου, ευτυχισμένου παππούς, ουργία του Δήμου Άνω Πωγωνίου όπου «παυσιχρήσει» το πασχάλιατικο αυγό τον εγγονό του Κωστάκη, γιο του Παναγιώτη.

χωριό του, την πατρίδα του και τους συγγενείς του, στη Βιέννη της Αυστρίας, στη δεύτερη θετή του πατρίδα που τον φιλοξένησε σχεδόν ολόκληρη τη ζωή του.

Αιτίες μιας τριτοβάθμιας αρ-

Ο μακαρίτης Κωστας Λατσούνας, πατέρας του Παναγιώτη Λατσούνου, ευτυχισμένου παππούς, ουργία του Δήμου Άνω Πωγωνίου όπου «παυσιχρήσει» το πασχάλιατικο αυγό τον εγγονό του Κωστάκη, γιο του Παναγιώτη.

ρώσας και της Αγγλαίας Ζωΐνης και οι δυο με καταγωγή από παλιές Δολιωτικές οικογένειες.

Ο μεγαλύτερος γιος τους ο Κορνήλιος πέθανε πολύ νωρίτερα το 1982 σε ηλικία μόλις 53ων ετών.

Η ζωή στο χωριό δύσκολη, στερη-

μένη στα χρόνια που η ανέχεια έδεχνε τον τόπο. Φτωχικά μεγάλωσαν τα δυο αγόρια τους στα κατοχικά χρόνια. Στη διάρκεια του εμφύλιου αναγκάστηκαν να εκπατριστούν από το χωριό και να εγκατασταθούν μόνιμα στα Γιάννινα.

Όταν α δυο αδελφά ατεφρότησαν από Γυμνάσιο των Ιωαννίνων ταξίδεψαν σε ξένες χώρες για ανώτερες σπουδές. Φοίτησαν σε Πανεπιστήμια της Τουρκίας, της Ιταλίας και τελικά πήραν το πτυχίο του μηχανολόγου μηχανικού από το Πανεπιστήμιο της Αυστριακής πόλης Γκρατς.

Μετά τις σπουδές τους ο μεν Κορνήλιος επέστρεψε και εργάστηκε στην πατρίδα, ο Παναγιώτης όμως ριζωσε στην Αυστρία και εγκαταστάθηκε μόνιμα στη Βιέννη.

Εκεί έζησε το σπιτικό του και δημιούργησε την οικογένειά του εργαζόμενος, ως τη συνταξιοδότησή του, στις Αυστριακές τηλεπικοινωνίες.

Οι ανάγκες της ζωής του υποχρέωσαν να ζήσει για 40 ολόκληρα χρόνια μακριά από τον τόπο του και τους δικούς του.

Τους θερινούς μήνες επισκεπτόταν οικογενειακώς την πατρίδα και έβλεπε τους γονείς, συγγενείς και φίλους.

Παντρεύτηκε την αυστριακής καταγωγής Έλκε με την οποία απέκτησε δυο παιδιά, τον Κωστάκη και τη Μιχαέλα.

Ευτύχησε ο Παναγιώτης, πριν από το αιώνιο ταξίδι, να χαρεί τρία εγγόνια από την κόρη και δύο από το γιο του.

Καλοσυνάτος άνθρωπος, με καλόλο χαρακτήρα, εργατικός και καλός οικογενειάρχης, διακρινόταν για το ήθος του, την ευγένεια της ψυχής του και την αγάπη για τον τόπο του, τον οποίο, δυστυχώς, δεν μπόρεσε να χορτάσει, αφού οι φουρτούνες και οι μπόρες της ζωής τον απομάκρυναν νέο και τον ανάγκασαν να ζήσει στην ξενιτιά, αναπολώντας και νοσταλγώντας τα πατρικά χώματα.

Όλοι μας πονέσαμε για τον ξαφνικό και πρόωγο θάνατο του προσφιλούς μας Παναγιώτη.

Στη γυναίκα μου, στα παιδιά και εγγόνια του και σε όλους τους οικείους του ευχόμαστε δύναμη, κουράγιο και υπομονή.

Ας είναι αιωνία η μνήμη και ανάλαφρο το χώμα της θετής του Πατρίδας που τον φιλοξένη.

Νίκος Υφαντής

ΥΠΕΡ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

Ενίσχυσαν την εκκλησία του χωριού μας οι:

• Ευθυμία Μάρη στη μνήμη Μάλε-Βασιλώς Μπονκουρού και Ελένης Κολιού 10.000 δρχ.

• Περασφόνη Παγούνη στη μνήμη συζύγου της Σπύρου Παγούνη 120.000 δρχ. για την αγορά πολεοδόμου.

ΠΙΞΑΝΕ ΛΑΔΙ ΣΤΟ ΛΥΧΝΑΡΙ

• Μάκης Αχιλλέας 5.000

• Ανώνυμος (Γιάννινα) 5.000

• Χαράλαμπος Πέτρος 10.000

• Φωτόπουλος Ελευθέριος 2.000

• Κοσμάκης Ευριέλκας 2.000

Πένθη Ποντικατών

ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΣ
ΙΩΑΝ. ΠΑΤΗΣΗΣ

Πέθανε στην Αθήνα στις 29-4-97 μετά από πολυήμερη πάλη με την ανίατη αρρώστια ο Χαράλαμπος Πάτης και κηδεύτηκε στο αγαπημένο του χωριό την 1-5-97.

Η κηδεία του έγινε πάνδημη. Σύσσωμο το χωριό αλλά και πολλοί χωριανοί από Αθήνα-Γιάννινα-Θεσ/κη και άλλοι κοντοχωριανοί συνόδεψαν τον αιώνιοστο Χαράλαμπο στην τελευταία του κατοικία. Πολλά στεφάνια κατατέθηκαν μα και αρκετά χρήματα προσφέρθηκαν στην εκκλησία του χωριού, στη μνήμη του από συγγενείς και φίλους της οικογένειας.

Επικηδείους εκφώνησαν ο Πρόεδρος της Κοινότητας και ο Πρόεδρος της Αδελφότητας, ενώ ψηφίσματα εκδόθηκαν από το Κοινοτικό Συμβούλιο και Πολιτιστικό Σύλλογο.

Ο Χαράλαμπος ή Λάμπρος όπως τον φωνάζαμε, οι περισσότεροι χωριανοί γεννήθηκε πριν από 75 χρόνια στους Ποντικατές. Από μικρός ακολούθησε το δρόμο της ξηνιαίας, φθάνοντας στην μακρινή Πόλη (Κων/πολη). Εκεί πάλεψε σκληρά, μα τίμια, δημιούργησε περυσία, παντρεύτηκε την λατρευτή του Όλγα και απέκτησε τα 2 αγόρια του τον Κώστα και Δημήτρη. Ήταν άριστος οικογενειάρχης και καλός πατριώτης. Ποτέ δεν ξεχνούσε το χωριό του.

Η μοίρα του επεφύλαξε σκληρές δοκιμασίες. Διώχτηκε από τους Τούρκους και αναγκάστηκε να εγκαταλείψει ότι είχε δημιουργήσει και να έρθει στην Ελλάδα μαζί με την οικογένειά του παμπωχός. Εγκαταστάθηκε στην Αθήνα ξεκινώντας πάλι από το μηδέν και με τη βοήθεια του Θεού που πάντα αγαπούσε και την συμπαράσταση της άξιης γυναίκας του κατόρθωσε και

«ΔΟΛΙΩΤΙΚΑ»

Όργανο του Εκπολιτιστικού Συλλόγου Δολού Ιωαννίνων
Καλάρι 52, Τηλέφωνο 32.564

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ
ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Χρήστος Τζώβας
Ιωάννης Μποντίνης
Δημήτριος Πότσης
Κώστας Μέξης
Βραβορίτου Αγνή
Παπακώστα Ελένη
Φωτόπουλος Ελευθέριος

ΕΓΙΝΕ ΟΤΙ ΔΟΛΟ ΤΟ ΣΑΡΑΝΤΑΜΕΡΟ ΜΗΝΟΜΟΣΥΝΟ ΤΗΣ ΜΑΓΔΑΛΗΝΗΣ ΖΗΚΑ.

ΕΦΗΜΕΡΙΔΕΣ
ΠΟΥ ΛΑΒΑΜΕ

• «Επτάλοφος» Μάρτιος-Απρίλιος.
• «Η φωνή του Γερολατάνου» Μάρτιος-Απρίλιος.
• «Η φωνή των Παλιοχωριτών»

πάλι να ορθοποδήσει. Σπούδασε τα παιδιά του, τα τακτοποίησε και χάριξε τα εγγονάκια του.

Στην Αθήνα άρχισε πλέον να ασχολείται ενεργά για το χωριό. Πρώτα έφτιαξε το σπίτι του κι ερχόταν τακτικά οικογενειακώς.

Ανέλαβε Πρόεδρος της Αδελφότητας για πολλά χρόνια.

Στις μέρες του η Αδελφότητα έφθασε πολύ ψηλά. Το χωριό είδε λαμπρές μέρες. Επισκεύασε το κτίριο του Δημ. Σχολείου (που από το 1970 χρησιμοποιείται σαν Πολιτικό Κέντρο). Εφοδίασε το χωριό με όλα τα απαραίτητα τραπεζία, καρέκλες, σκεύη για εξυπηρέτηση 500 ατόμων στο πανηγύρι και κατόρθωσε το χωριό μας να γίνει ονομαστό.

Μα και όταν παρατίθηκε από Πρόεδρους βοηθούσε πάλι την Αδελφότητα και το χωριό.

Αγαπούσε όλους τους χωριανούς και όλους μας συμβούλευε να έχουμε αγάπη και ομόνοια μεταξύ μας.

Λάτρευε τους Ποντικατές και πονούσε πολύ για την ερήμωσή τους. Σε κάθε εκδήλωση έλεγε χαρακτηριστικά: «Χωριανοί μην ξεχνάτε το χωριό μας». Μόνος του καίμιος ήταν ότι δεν μπορούσε να μείνει μόνιμα στο χωριό λόγω επαγγελματικών και οικογενειακών υποχρεώσεων. «Δεν χόρτασα το χωριό μου» έλεγε συχνά. Γι' αυτό και τελευταία του επιθυμία ήταν να ταφεί στο χωριό.

Αγαπητέ μας Λάμπρο, Αναπαύσου τώρα στο Νεκροταφείο της Παναγίας μας. Χόρτασε το χωριό μας. Το χωριό του θα είναι ελαφρύ-πολύ ελαφρύ.

Για μας δεν πέθανες. Πάντοτε θα ζεις στις καρδιές μας. Θα σε έχουμε φωτεινό παράδειγμα και στις χαρές και στις λύπες μας. Αιώνια σου η μνήμη.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΒΑΡΑΝΗΣ

Χειρόγραφο που δημοσιεύεται ή όχι, δεν επιστρέφονται.

Οι ευπρόσδεκτες συνεργασίες εκφράζουν τις απόψεις εκείνων που υπογράφουν.

Χειρόγραφο που δημοσιεύεται ή όχι, δεν επιστρέφονται.

Χειρόγραφο που δημοσιεύεται ή όχι, δεν επιστρέφονται.

Χειρόγραφο που δημοσιεύεται ή όχι, δεν επιστρέφονται.

Χειρόγραφο που δημοσιεύεται ή όχι, δεν επιστρέφονται.

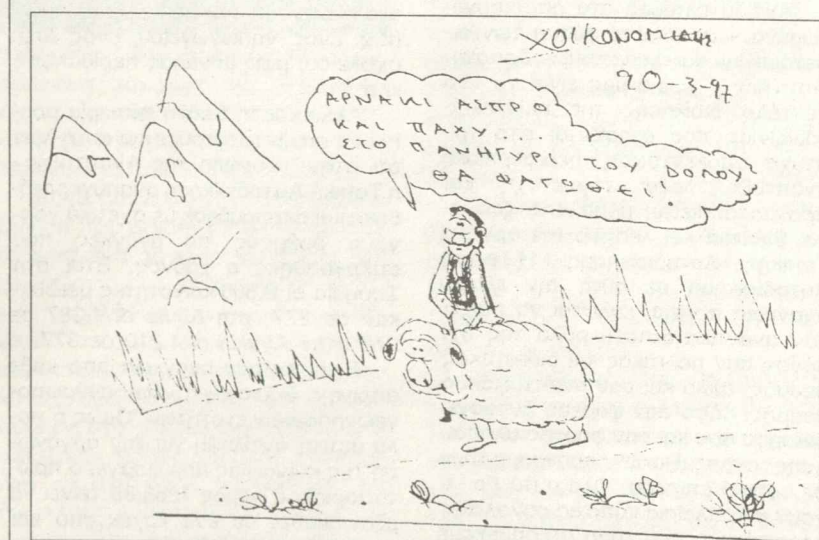
Χειρόγραφο που δημοσιεύεται ή όχι, δεν επιστρέφονται.

Από το βιβλίο «Το αγκαθερό φορτίο» της Αναστασίας Μαραγκού-Μηλιώνη

8 Μαΐου

— Η σημερινή ημέρα μου θυμίζει την παραμονή του Αγίου Χριστοφόρου στο πατρικό χωριό μου, το Δολό. Ζυμώνω το ψωμί και τα πρόσφορα με την ψιλή τη σίτα. Σφάζω το σιευτό μανάρι που θα εφίναμε στο φούνο. Σκουπίζω τις αιλές και τα σοκάκια, να περάσουν οι μουσαφίρηδες από τα γειτονικά χωριά, οι συγγενείς μας. Ετοιμάζω με σιδηράνισμα τις λαμαριές τις άσπρες με τα δοντίτια, να βγούμε στο μεσοχώρι, να σεργιανίσουμε το χορό.

Χρόνια χαράς και που πέρασαν σαν όνειρο. Μας έχει μείνει μόνο η λαχτάρα, που περιμέναμε αυτή την ημέρα κάθε χρόνο. Αγαπούσαμε τον Άγιο Χριστόφορο, που τον είχαμε στο πιο ψηλό βουνό και μόλις τον διακρίναμε, ν' ασπρίζε λίγο το μικρό εκκλησάκι του. Το Πάσχα μαζεμένοιμασταν 4-5 κορίτσια με το μπουζούκι το λάδι και τις λαμπάδες να πάμε ν' ανάψουμε τα καντήλια. Να ψάλλουμε και το Χριστός Ανέστη. Ν' ακουστεί και στο πιο ψηλό βουνό η ανάσταση του Κυρίου.

9 Μαΐου

Τον Αγίου Χριστοφόρου. Η ημέρα που γιορτάζαμε το πανηγύρι στο Δολό. Αποβραδύς οι άνδρες του χωριού πήγαιναν στον Άγιο Χριστόφορο και διανυκτέρευαν στο βουνό ψήνοντας το αρνί στη σούβλα. Είχαν και τα βιολιά και χόρευαν όλη τη νύχτα και ακουόνταν μέχρι την Πωγωνιά και τις Ποντικατές. Το πρωί-πρωί γίνετο η λειτουργία και παίζονταν τα βιολιά και τραγουδώντας τα κορίτσια κατέβαιναν για επισκέψεις, όπου είχαν Χριστόφορο. Το μεσημέρι έτρωγαν στα σπίτια τους όλοι με τους επισκέπτες τους. Το ψητό, το ανάδεμα, το γιαούρτη και την πίτα. Μετά το μεσημέρι, άρχιζε ο χορός στο μεσοχώρι μέχρι τα μεσάνυχτα. Και τώρα νοσταλγούν όλοι τα παλιά έθιμα, μα τα χωριά άδειασαν και πηγαίνουν οι χωριανοί για παραθερισμό και μένουν με τις παλιές αναμνήσεις.

Η Αναστασία Μαραγκού γεννήθηκε το 1896 στο Δολό. Εκεί έμαθα τα πρώτα γράμματα και έπειτα τελείωσε το αστικό σχολείο στο Κεντρικό Παρθενοναγείο της Κωνσταντινούπολης. Το 1914 επέστρεψε στο χωριό της. Παντρεύτηκε τον Μιχαήλ Μηλιώνη δάσκαλο στο Περιοτέρι Πωγωνίου και έζησε εκεί τα περισσότερα χρόνια. Το 1957 μετακόμισε οικογενειακώς στα Γιάννινα και το 1961 στην Αθήνα (Νέο Ηράκλειο) όπου και πέθανε το 1991. Οι αφηγήσεις της καταγράφηκαν το 1988, όταν η αφηγήτρια συμπλήρωσε το 91ο έτος της ηλικίας της.

ΠΟΙΗΣΗ

Παιδικές αναμνήσεις απ' το χωριό του Αχ. Μαρ

Θα κάτω τώρα να σας γράψω όμως μην νομίζετε θα κλάψω διότι αυτά είναι όλα περασμένα μα όχι καθόλου ξεχασμένα πως περνούσαμε τότε μικρά στα χωριά μας τα παιδιά κι αργότερα πως φεύγαμε και οι γονείς μας κλαίγαμε. Πως περνούσαμε στα ξένα ή γυρνώντας καζαντισμένα, άλλα δε αρρωστημένα κι άλλα πάλι ματαρημένα. Και μετά στην Κατοχή ξεσηκώθηκαν μερικοί τάχα για την Λευτεριά μα περδόντε' η δουλειά. Γι' αυτό είμαι υποχρεωμένος όχι όμως και πληρωμένος την αλήθεια πάντοτε θα πω τα παλιά για να κείνον τον καιρό. Βέβαια πολλά θα γράψω θα σκεφτώ να τα συντάξω διότι πέρασαν 65-70 χρόνια

παραπάνω από μισόν αιώνα. Τα χρόνια εκείνα τα παλιά κάναμε πάρα πολλά παιδιά πέντε-έξι η και εφτά ίσως δεν είχαν κι άλλη δουλειά. Μερικές κάναμε και δέκα ήταν σαν κουνέλια η γυναίκα έφτασαν και μέχρι δεκαεφτά μην με βάζει να ορκιστώ. Τα μιά σ' πεθάνανε κι άλλα αρρωσταίνανε που γιαντρούς και φάρμακα θέλανε λεφτά, τρεχάματα, πηγαίναμε και στο σχολείο σε πεντασέσιο θρανίο στην αρχή εκεί στο μεσοχώρι και μετά στην Σωτήρα οίκο. Τόχανε φτιάξει μωσαϊκό Ρωμπατινό-Μεβρεζινό μετά γίναν πολλές φασαρίες εκτός τις πέτρες και χειρονομίες.

ΣΥΝΕΧΙΖΕΤΑΙ

Το παιδικό παιχνίδι και η σημασία του

Αγ. Παρασκευή 1/2/97

Προς τον Εκπολιτιστικό
Σύλλογο Δολού Πωγωνίου

Αγαπητοί συγχωριανοί

Σκεπτόμενη πως γράφοντας λίγες σκέψεις για το μεγάλο πρόβλημα των ναρκωτικών στη χώρα μας, θα έβαζα και εγώ ένα λιθαράκι για την πρόληψη της μάστιγας αυτής σας στέλνω ένα χειρόγραφο πάνω σ' αυτό το θέμα.

Αν νομίζετε πως θα ενδιέφερε το αναγνωστικό κοινό της εφημερίδας σας με πολλή χαρά θα δω ότι το συμπεριλάβατε στην ύλη σας. Επίσης σας στέλνω λίγες σκέψεις πάνω στο θέμα «Το Παιδί και το παιχνίδι».

Ο χώρος που μπορώ να ασχοληθώ για ενημέρωση του κοινού είναι ο χώρος της ψυχολογίας και κοινωνιολογίας. Αν νομίζετε πως θα σας ενδιέφερε, παρακαλώ πολύ απαντήστε μου.

Με εγκάρδιους
φιλικούς χαιρετισμούς
Ελεονώρα Λιόλιου

Α' ΤΟ ΠΑΙΔΙ ΚΑΙ ΤΟ ΠΑΙΧΝΙΔΙ

Το ότι το παιδί πρέπει να παίζει, έχει αναγνωριστεί από γιατρούς-ψυχολόγους-παιδαγωγούς. Το παιδί ζει τις πιο γεμάτες ώρες του στο παιχνίδι και βρίσκει σ' αυτό την ευκαιρία να χρησιμοποιήσει και ν' αναπτύξει τις ικανότητες και τις κλίσεις του.

Όταν εμποδίσουμε το παιδί από το παιχνίδι, του στερούμε την ευκαιρία ν' αποκτήσει πολύτιμες εμπειρίες.

Κατά την ώρα του παιχνιδιού τους τα παιδιά δεν «παίζουν» με την έννοια που δίνουμε εμείς στη λέξη, αλλά ζουν σε μια «σοβαρή κατάσταση». Πολλοί γονείς δεν θέλουν να δουν το παιχνίδι σαν μια σοβαρή απασχόληση του παιδιού, αλλά σαν ψυχαγωγία, αν όχι και σαν χάσιμο χρόνου. Επίσης κάνουν το σοβαρό λάθος να συγκρίνουν το παιδικό παιχνίδι με την εργασία. Και επειδή κυριαρχούνται από τη σκέψη ότι το παιδί τους «πρέπει να γίνει κάτι στη ζωή» νομίζουν ότι μπορούν να επεμβαίνουν και να περιορίζουν την τάση τους προς το παιχνίδι.

Αυτές οι αντιλήψεις είναι ξεπερασμένες. Το παιδικό παιχνίδι είναι κάτι το σοβαρό. Σοβαρώτερο μάλιστα από την εργασία των ενηλίκων γιατί συγκινεί τόσο το παιδί, ώστε γεμίζει όλη του την προσωπικότητα και

αυτό αποδεικνύεται από το ότι παιδί δεν έχει ανάγκη από καμιά άλλη αναψυχή, όπως έχουμε εμείς οι μεγάλοι μετά την εργασία μας.

Ανάλογα με την ηλικία μπορούμε να προσφέρουμε παιχνίδια στα παιδιά όπως αρκουδάκια (1ο έτος) γιατί κάθε παιδί χρειάζεται κάτι να σφίγγει με αγάπη. Επίσης η μπάλα, ζώα ή άλλα αντικείμενα για να σέρνει, ποδήλατα, αυτοκίνητα κλπ. χρειάζονται γιατί η κίνηση αναπτύσσει τις δυνάμεις και τις δεξιότητες του παιδιού. Η χειροτεχνία με εύπλαστα υλικά (πηλός νερομπογιές - χρωματιστά μολύβια) αφυπνίζει τις δημιουργικές δυνάμεις του παιδιού. Οι διάφορες κατασκευές ασκούν την παρατήρηση και την τεχνική αντίληψη.

Παιχνίδια για συντροφιά (ντόμινο-σκάκι-φιδάκι) εκπαιδεύουν στην τήρηση των κανόνων του παιχνιδιού.

Το κουνιλοθέατρο —κουνιό-σπιτο— κουζινικά κλπ. διευκολύνει το παιδί μέσα από την μίμηση στη ψυχική ωρίμανση και τονώνει την αυτοπεποίθηση του παιδιού.

Επίσης το παιδί χρειάζεται πρώιμη μουσική παρακίνηση (μεταλλικά κουτιά (1ο έτος) ξυλόφωνο (2ο έτος) φουσαρμόνικα - πιάνο (4ο - 5ο έτος).

Το παιδί βρίσκει χαρά να εφαρμόζει τις γνώσεις του και έξω από το σχολείο μέσα από τα παιχνίδια: αναγνώσεις —αριθμητικών— εγκυκλοπαιδικών γνώσεων. Όποιος δεν κατανοεί και δεν δέχεται το παιδικό παιχνίδι σαν μέρος της παιδικής ζωής δεν μπορεί να προσφέρει τις δυνατότητες στο παιδί να κατακτήσει τη ζωή.

Τελειώνοντας θέλω να επιστήσω την προσοχή στους γονείς ότι τα πολλά παιχνίδια δεν κάνουν καλό στα παιδιά. Αφιερώστε χρόνο στα παιδιά σας. Αφήστε τα να χαρούν το χώμα, τη λάσπη, το γερό και να δημιουργήσουν από τα φυσικά στοιχεία και ας έρθουν στο σπίτι λερωμένα...

Παίζω σημαίνει ζω...
Παίζω σημαίνει είμαι καλά...
Παίζω σημαίνει εξελίσσομαι...
Παίζω σημαίνει μαθαίνω να εργάζομαι...

Παίζω σημαίνει κοινωνικοποιούμαι...

Ελεονώρα Λιόλιου

(Το Β' Μέρος θα δημοσιευτεί στο επόμενο φύλλο)

ΑΪ ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΣ '97

9 του Μάη 97. Μια μεγάλη μέρα ξημέρωσε για το χωριό, αλλοιώτηκη από τις άλλες. Η μεγαλοπρέπεια της μέρας δεν μειώθηκε καθόλου ακόμα και τώρα που το χωριό έγινε τόσο μικρό. Ο Άγιος μας θέλει όλους κοντά του να του δώσουμε την παρουσία μας και να μας δώσει πλούσια τη χάρι του. Χαράματα οι προσκυνητές ανηφορίζουν το βουνό, γρήγορα, γρήγορα. Ο δρόμος ανηφορικός και δύσκολος για τους αμάθητους όμως η κούρσας τους έχει ξεχάσει και το μόνο που σκέφτονται είναι να φθάσουν, να ανέψουν το κερί, να επικοινωνήσουν νοερά με τον Άγιο, να του πουν την ενδόμυχη σκέψη τους και να του ζητήσουν τη βοήθεια του. Σε λίγο βρίσκονται όλοι πάνω. Ο παπάς έχει φθάσει από τους πρώτους και αφού τακτοποιεί τα πράγματα αρχίζει την λειτουργία. Ο κόσμος εξακολουθεί να έρχεται, ενώ από το σήμαντρο ξεχύνεται το χαρμόσυνο μήνυμα τη μέρα.

Σε λίγο καταφθάνουν όλοι. Όμως ο αριθμός τους αντί να μειώνεται, αυξάνεται. Δολιώτες από τα Γιάννενα αλλά και κοντοχωριανοί δεν έχασαν να έρθουν στον Άγιο. Κάποιο ανεκπλήρωτο τάμα τους έσπρωξε κοντά του.

Τα βιολιά μας περιμένουν, πιστά στη στήνεια, στον Φούκη και αρχίζουν να σιγοπαίζουν κάποιους σκοπούς για να μας υποδεχθούν και να τονίσουν το πανηγυρικό της ημέρας. Όλοι ξεπεζεύουνε στο καφενείο του χωριού και αφού ξεποστάσουν λίγο, στρώνονται στα τσίπουρα και τους μεζέδες. Όλο το φαγοπότι είναι κέρασμα από τους Χριστοφοράδες του χωριού. Όμως ο Φόρης Κωσταράς θέλει να μας φιλέψει στο σπίτι του, πιστός στην παράδοση και αυτό γίνεται. Τα νόστιμα εδέσματα που μόνο αυτός ξέρει να φτιάχνει και να σερβίρει με τρόπο μοναδικό γίνονται ανάρπαστα. Και του χρόνου Φόρη Κωσταρά, και του χρόνου χωριανοί. Ο Άγιος μας παραστέκει πάνω από το κεφάλι μας. Εμείς θα τον θυμόμαστε πάντα. Εσείς;

ΑΡΡΑΒΩΝΙΑΣΜΑΤΑ

Η Μαρία Νικ. Κούρου απ' το Δολό, αρραβωνιάστηκε με τον εκλεκτό της καρδιάς της Ευριπίδη Ευαγγέλου απ' το Μ. Γαρδίκι στις 29 Μαρτίου 1997. Τα δακτυλίδια άλλαξε ο κουμπάρος Παύλος Σχίζας. Στη συνέχεια, μαζί με όλους τους χωριανούς, το χαρμόσυνο γεγονός το γλέντησαν στο κέντρο Κωσταρά με Πωγωνήσια όργανα μέχρι το πρωί.

Στο ταμιαστό ζευγάρι η εφημερίδα μας εύχεται καλά στέφανα, να ζήσουν, να προκόψουν.

Η Μαρία και ο Ευριπίδης κόβουν την τούρτα.

Η ώρα του γλέντιου. Και στα δικά σου Παναγιώτη.